

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Merenkulkulaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Merenkulkulaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöksi.

Esitys on osa merenkulkualan toimintojen uudelleen järjestelyä, jossa merenkulun turvallisuustoiminnot, väyliin liittyvät tilaaja-toiminnot ja palvelujen tuotanto erotetaan toisistaan. Samalla avataan kilpailua ja edistetään vesiväyliin liittyvien palveluiden markkinoiden toimintaa.

Esityksen mukaan Merenkulkulaitoksen tuotantotoiminta erotettaisiin Merenkulkulaitoksesta muodostamalla siitä uusi valtion kokonaan omistama osakeyhtiö.

Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti annetaan hallituksen esitys laiksi Varustamoliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Sen mukaan Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta erotettaisiin liikelaitoksesta ja siirrettäisiin osaksi tämän esityksen

mukaisesti perustettavaa osakeyhtiötä mukaan lukien nykyiset öljyntorjuntatehtävät.

Perustettavan osakeyhtiön toimialana olisi vesiväylien hoito, kanavien käyttö ja kunnossapito, ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät, vesirakentaminen, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut, merenmittaus sekä muut vesiväyliin ja vesirakentamiseen liittyvät tehtävät. Yhtiö voi harjoittaa toimintaa Suomessa ja ulkomailla.

Valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan Merenkulkulaitoksen tuotantotoiminnan hallinnassa oleva omaisuus ja toiminta perustettavalle osakeyhtiölle.

Merenkulkulaitoksen tuotantotoiminnan henkilöstö siirtyisi tai otettaisiin perustettavan osakeyhtiön palvelukseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILAN ARVIOINTI.....	3
2.1 Merenkululaitoksen tuotantotoiminta	3
2.2 Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta	3
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	3
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	4
4.1 Taloudelliset vaikutukset	4
4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset	5
4.3 Henkilöstövaikutukset.....	5
5 ASIAN VALMISTELU	6
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	7
2 VOIMAANTULO.....	8
3 SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	8
LAKIEHDOTUS	9
Laki Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöiksi	9

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys on osa merenkulkualan toimintojen uudelleen järjestelyä, jossa merenkulun turvallisuustoiminnot, väyliin liittyvät tilaaja-toiminnot ja palvelujen tuotanto erotetaan toisistaan. Samalla avataan kilpailua ja edistetään vesiväyliin liittyvien palveluiden markkinoiden toimintaa.

Merenkululaitoksesta erotettiin vuoden 2004 alusta varustamotoiminnot ja luotsaus tuolloin perustettuihin Varustamoliikelaitokseen ja Luotsausliikelaitokseen.

Merenkululaitoksesta annetun lain (939/2003) mukaan Merenkululaitoksen tehtävänä on toimia väylänpidosta, merikartoituksesta, vesiliikenteen turvallisuudesta ja alusturvallisuudesta, talvimerenkulun avustamisesta, meriliikenteen ohjauksesta ja luotsauksesta, yhteysalusliikennepalveluista sekä merenkulun tuki- ja tietopalveluista vastavana viranomaisena.

Merenkululaitoksen organisaatiota on kehitetty edelleen siten, että eri toiminnot ja sisäinen tuotanto ovat tulosityksiköitä. Sisäinen tuotanto on muodostunut väylänpidon ja merikartoituksen tuotannollisista tehtävistä. Se on eriytetty laitoksessa sisäisesti tilaaja- ja viranomais tehtävistä vuoden 2005 alusta.

Nyt valmisteltu esitys on Merenkululaitoksen tilaaja- ja tuottajatoimintojen eriyttämisen viimeinen vaihe, jossa sisäinen tuotantotoiminta siirretään kokonaan Merenkululaitoksen ulkopuolelle uuteen perustettavaan osakeyhtiöön.

Esitys liittyy osaltaan liikennealan virastouudistukseen, jossa Merenkululaitoksen muut toiminnot siirtyvät vuoden 2010 alusta perustettavaan Liikenteen turvallisuusvirastoon ja Liikennevirastoon. Tuotantotoiminnan erottaminen perustettavaan osakeyhtiöön edistää väylävirastohankkeen toteuttamista.

Esitys liittyy myös Varustamoliikelaitoksen yhtiöittämisen ja liiketoimintojen uudelleen järjestelyyn, minkä yhteydessä väyläpalveluliiketoiminta siirtyisi perustettavaan osakeyhtiöön.

2 Nykytilan arviointi

2.1 Merenkululaitoksen tuotantotoiminta

Merenkululaitoksen sisäisen tuotanto on noin 300 henkilön tulosityksikkö, jonka toimialaan kuuluvat väylien ja kanavien ylläpito ja rakentaminen, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut ja merenmittaus. Palvelutuotanto muodostuu väylien hoito- ja ylläpitopalveluista, kanavien käyttö- ja kunnossapitopalveluista, tutkimus-, suunnittelu- ja rakentamispalveluista, väylähankkeiden rakennuttamis- ja valvontapalveluista, viittojen ja poijujen valmistuksesta sekä merenmittauspalveluista.

Sisäisen tuotannon toimipisteet sijaitsevat eri puolilla Suomea. Toiminnan kustannukset olivat noin 30 miljoonaa euroa vuonna 2008 ja hallinnassa olevan omaisuuden arvo oli noin 21 miljoonaa euroa.

2.2 Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta

Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta muodostuu väylien hoitotoista ja öljyntorjuntatehtävistä. Liikevaihto oli vuonna 2008 noin 4,8 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä on noin 30 henkilöä. Väyläpalveluliiketoiminnan hallinnassa on yhdeksän väyläläalusta, joiden tasearvo on yhteensä noin 3,6 miljoonaa euroa. Alukset on varustettu öljyntorjuntalaitteilla, ja lisäksi osalla aluksista on talvikäyttöön tarkoitettut erikoisvarusteet.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on erottaa tuotantotoiminnot Merenkululaitoksesta tilaaja-tuottaja -mallin mukaisesti sekä avata kilpailua ja edistää vesiväyliin liittyvien palveluiden markkinoiden toimintaa.

Merenkululaitoksen tuotantotoiminta yhtiöitettäisiin 1.1.2010 lukien. Perustettavan osakeyhtiön toimialana olisi vesiväylien hoito, kanavien käyttö ja kunnossapito, ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liit-

tyvät tehtävät, vesirakentaminen, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut, merenmittaus sekä muut vesiväyliin ja vesirakentamiseen liittyvät tehtävät. Yhtiö voisi harjoittaa toimintaa Suomessa ja ulkomailla.

Kilpailun avaamisohjelma on laadittu siten, että kolmen vuoden siirtymäkauden aikana kilpailua avattaisiin vuosittain noin kolmasosa lähtötilanteen volyymista. Saimaan kanavan käytön ja kunnossapidon sekä Suomen aluevesien merenmittauksen osalta väylänhoitopalvelujen mahdollinen kilpailutus ratkaistaisiin erikseen. Tilaajaviranomainen hankkisi nämä palvelut toistaiseksi suoraan perustettavalta osakeyhtiöltä.

Perustettava yhtiö tuottaisi aluksi väylänpidon- ja merenmittauksen palveluja nykyisessä laajuudessa turvaten näin palvelujen saatavuuden ja palvelutason säilyvyyden. Kolmen vuoden siirtymäkauden aikana kilpailun asteittain avautuessa yhtiön odotetaan menettävän markkinaosuuttaan kilpailijoille arviolta 25—30 prosenttia. Väylänhoidossa ja vesirakentamisessa kilpailun odotetaan kiristyvän ja pienten kasvuyritysten ennustetaan kasvattavan markkinaosuuksiaan merkittävästi.

Varustamoliikelaitoksen perustamisen yhteydessä Merenkululaitoksesta siirrettiin raskaiden väylälalusten toiminta liikelaitokseen. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annettavassa hallituksen esityksessä laiksi Varustamoliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi esitetään, että Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta erotettaisiin liikelaitoksesta ja siirrettäisiin osaksi perustettavaa tuotanto-osakeyhtiötä.

Varustamoliikelaitoksen nykyisten väylänhoitotehtävien ja öljyntorjuntatehtävien hoitaminen ja niitä koskevat sopimukset siirtyisivät liiketoiminnan mukana perustettavalle osakeyhtiölle, jolla olisi paremmat mahdollisuudet kehittää väylänhoitotyöhön liittyvää liiketoimintaa ja saavuttaa synergiaetuja liiketoimintojen yhdistämisestä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Perustettavan osakeyhtiön tase perustuisi Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan ja Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliike-

toiminnan varoihin ja velkoihin 31.12.2009. Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan ja Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminnan varallisuus siirrettäisiin yhtenä kokonaisuutena apporttiosaksi osakeyhtiöön. Siirrettävän omaisuuden arvo olisi yhteensä noin 24,5 miljoonaa euroa. Omavaraisuusasteeksi muodostuisi aloitavassa taseessa noin 35 prosenttia.

Perustettavan osakeyhtiön omavaraisuusastetta alentaisivat yhtiölle siirtyvät, yhteensä noin 9,2 miljoonan euron, vastuut. Merimiesten vastikevapaista ja lomaoikeudesta johtuu noin 2,6 miljoonan euron sekä henkilöstön lisäeläkevakuutuksesta noin 6,6 miljoonan euron siirtyvät vastuut.

Henkilöstön eläketurvan tason säilyttämiseksi perustettava yhtiö ottaisi erillisen lisäeläkevakuutuksen, jonka hinnaksi arvioidaan Merenkululaitoksessa ja Varustamoliikelaitoksessa alustavasti noin 6,6 miljoonaa euroa. Arvio tarkentuu Valtiokonttorin laskelmien perusteella jatkovalmistelun aikana. Lisäeläkevakuutus tulisi perustettavan yhtiön vastattavaksi tasejärjestelynä yhtiötä perustettaessa.

Perustettavan osakeyhtiön liikevaihdoksi arvioidaan ensimmäisenä toimintavuonna noin 34,3 miljoonaa euroa, joka laskisi noin 28 miljoonaan euroon siirtymäkauden jälkeen vuonna 2013.

Perustettavan osakeyhtiön osakepääoma olisi noin 3,5 miljoonaa euroa. Omavaraisuusasteen odotetaan säilyvän noin 35 prosentin tasolla.

Perustettava osakeyhtiö siirtyisi normaalin yhtiöverotuksen piiriin.

Valtio saisi kolmen vuoden siirtymäkauden jälkeen vähintään 5 miljoonan euron pysyvän vuotuisen säästön toiminnan tehostumisen ansiosta. Säästötavoite on huomioitu liikenne- ja viestintäministeriön tuottavuusohjelman kehyspäätöksissä alentamalla vuoden 2010 talousarvioehdotuksessa perusväylänpidon momentilta 10,8 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin 280 henkilötyövuotta. Tästä määrärahasta 5,4 miljoonaa euroa on siirretty liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon tuottavuusmäärärahamomentille, ja tämä osuus määrärahasta palautettaisiin perusväylänpidon momentille.

4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Perustettava osakeyhtiö jatkaisi Merenkululaitoksen nykyisiä väylänhoitotehtäviä ja muuta vesiväylänpitoon liittyvää tuotantotoimintaa. Siirtymäkauden jälkeen perustettava osakeyhtiö toimisi markkinaehtoisesti.

Perustettavalle osakeyhtiölle siirtyisivät Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminnan mukana öljyntorjuntatehtävien hoitaminen. Öljyntorjuntatehtäviä koskeva sopimus Varustamoliikelaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen välillä siirtyisi yhtiöittämislaitilla perustettavan osakeyhtiön vastuulle. Sopimuksen sisältö säilyisi nykyisenä eikä siirrosta aiheutuisi valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Saimaan kanavan käyttö ja kunnossapito sekä Suomen aluevesien merenmittaus jäisivät siirtymäkauden ajaksi kilpailutuksen ulkopuolelle. Tilaaajaviranomainen hankkisi Saimaan kanavan toimintaan ja aluevesien merenmittaukseen liittyvät palvelut toistaiseksi suoraan perustettavalta osakeyhtiöltä.

Saimaan kanavan käytettävyyden kannalta on tärkeää, että kanavan toimintaan liittyvä erityisosaaminen varmistetaan. Suomen ja Venäjän välinen kanava-alueen vuokraamista koskeva valtiosopimusmenettely on kesken. Siirtymäkauden aikana selvitetään erikseen edellytykset avata kilpailu Saimaan kanavan käytön ja kunnossapidon osalta.

Aluevalvontalain (755/2000) 3 luvun mukaan Suomen aluevesien merenmittaus on luvanvaraista toimintaa. Merenmittauksessa kilpailua ei avattaisi Suomen aluevesillä maanpuolustuksen kannalta strategisilla alueilla. Toiminnan luvanvaraisuuden vaikutukset mahdolliseen muuhun kilpailun avaamiseen selvitetäisiin erikseen siirtymäkauden aikana.

Perustettavan osakeyhtiön varautumiseen ja maanpuolustukseen liittyvät tehtävät otettaisiin huomioon valmisteilla olevassa toimialalainsäädännössä. Perustettavalle osakeyhtiölle asetettaisiin nykyistä vastaavat varautumista ja huoltovarmuutta koskevat velvoitteet ja rajoitukset.

4.3 Henkilöstövaikutukset

Perustettavan osakeyhtiön palvelukseen siirtyisi tai otettaisiin Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan koko henkilöstö, noin 280 henkilöä, sekä Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminnan koko henkilöstö, noin 30 henkilöä.

Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan virrat lakkaisivat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyisivät ilman irtisanomista. Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan virkasuhteinen henkilöstö otettaisiin tämän lain voimaan tullessa osakeyhtiön palvelukseen työsopimussuhteeseen. Virkojen lakkaaminen ja virkasuhteiden päättyminen ei edellyttäisi suostumusta.

Määräaikainen henkilöstö siirtyisi tai otettaisiin määräaikansa osoittamaksi ajaksi yhtiön palvelukseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan.

Henkilöstö siirtyisi yhtiöittämisessä valtion eläkelain mukaisesta järjestelmästä yksityisen alan työeläkejärjestelmän piiriin. Periaatteena olisi, että Merenkululaitoksesta osakeyhtiöön siirtyvän henkilöstön eläketurva vastaisi sitä nykyistä ansaittua eläketurvaa, joka henkilöllä valtiolla on eläkeiän, valtion peruseläkkeen suuruuden ja lisäeläkekarttuman suhteen. Tuleva eläkekarttuma on henkilöstöllä sama sekä valtion että yksityisessä eläkejärjestelmässä. Henkilöstön edellä kuvattun mukaisen eläketurvan tason säilyttämiseksi perustettava osakeyhtiö ottaisi erillisen lisäeläkevakuutuksen. Lisäeläketurvan hinnaksi arvioidaan alustavasti noin 6,6 miljoonaa euroa. Lisäeläketurvan kustannukset otettaisiin huomioon perustettavan yhtiön taseessa.

Kolmivuotisen siirtymäkauden jälkeen vuonna 2013 perustettavassa yhtiössä arvioidaan työskentelevän noin 210 henkilöä, jos yhtiö on menestynyt kilpailutuksissa suunnitellulla tavalla. Henkilöstön tarve määräytyisi siten markkinoiden kilpailutilanteen mukaan. Henkilöstömäärän väheneminen ei edellyttäisi merkittävää sopeuttamisohjelmaa, vaan se

voitaisiin pääosin toteuttaa henkilöstön ikärakenteesta johtuen vapaaehtoisin järjestelyin.

5 Asian valmistelu

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman liikennettä koskevassa luvussa 7.1 todetaan, että hallinnonalan uudelleen organisointia tuottavuuden parantamiseksi jatketaan, ja että Merenkululaitoksen tuotantotoiminnot eriytetään.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on puoltanut Liikenne- ja viestintäministeriön esitystä 17.6.2008 Merenkululaitoksen sisäisen tuotannon erottamiseksi Merenkululaitoksesta muodostamalla siitä uusi valtion kokonaan omistama osakeyhtiö vuoden 2010 alusta.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 26.9.2008 ohjausryhmän seuraamaan, ohjaamaan ja valvomaan Merenkululaitoksen sisäisen tuotannon yhtiöittämistä. Ohjausryhmän linjausten perusteella on täsmennetty yhtiöittämisen valmistelua esimerkiksi taloudellisen kannattavuuteen, tilaajatoimintojen kehittämiseen, yhtiön tasejärjestelyihin ja henkilöstöön liittyvissä kysymyksissä.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 30.1.2009 erillisen henkilöstöryhmän selvittämään ja valmistelemaan henkilöstön asemaan liittyviä linjauksia.

Molempien työryhmien työ jatkuu vuoden 2009 loppuun saakka.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolisi 2.6.2009 liikenne- ja viestintäministeriön esitystä Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan yhtiöittämisen jatkotoimista. Hallituksen esitys on laadittu näiden linjausten mukaisesti.

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Merenkululaitos on käynyt yhteistoiminnasta valtion virastoissa (651/1988) annetun lain mukaiset neuvottelut sisäisen tuotannon henkilöstön kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot toimialaan liittyviltä ministeriöiltä ja viranomaisilta, Merenkululaitokselta, henkilöstöjärjestöiltä, elinkeinoelämän edustajilta ja muilta keskeisiltä sidosryhmiltä. Lausunnoissa puollettiin yhtiöittämistä tai siihen suhtauduttiin neutraalisti.

Useissa lausunnoissa otettiin kantaa kilpailuneutraliteettiin, markkinoiden avaamiseen, henkilöstön asemaan sekä henkilöstön lisäeläkevastuun järjestämiseen ja sen vaikutukseen perustettavan osakeyhtiön kannalta.

Lausunnoissa otettiin kantaa öljyntorjunta-tehtävien järjestämiseen sekä perustettavan osakeyhtiön varautumistehtäviin ja huoltovarmuuteen liittyviin seikkoihin. Asiaa on tarkemmin selostettu kohdassa 4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset.

Lausuntojen perusteella on täsmennetty henkilöstöä ja verotusta koskevia säännöksiä ja perusteluja.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen.

Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti on annettu hallituksen esitys laiksi Varustamoliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Siinä esitetään, että Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta erotettaisiin liikelaitoksesta ja siirrettäisiin osaksi tämän esityksen mukaisesti perustettavaa osakeyhtiötä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriön virastouudistuksen yhteydessä esitetään muutettavaksi useita lakeja, joissa on myös säädetty Merenkululaitoksesta. Tuotantotoiminnan yhtiöittäminen on otettu tässä valmistelussa huomioon siten, että viittaukset joko poistettaisiin tai muutettaisiin viittauksiksi perustettavan osakeyhtiön toimintaan. Yhtiöittäminen liittyy toimialalainsäädännön muutokset tehtäisiin samassa yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Perustettava osakeyhtiö.* Merenkululaitoksen tuotantotoiminta yhtiötettäisiin perustamalla valtion kokonaan omistama osakeyhtiö.

Perustettavan osakeyhtiön toimialana olisi vesiväylien hoito, kanavien käyttö ja kunnossapito, ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät, vesirakentaminen, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut, merenmittaus sekä muut vesiväyliin ja vesirakentamiseen liittyvät tehtävät. Yhtiö voisi harjoittaa toimintaa Suomessa ja ulkomailla.

2 §. *Luovutusvaltuus.* Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan hallinnassa oleva omaisuus, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminta Merenkululaitoksen tuotantotoimintaa jatkamaan perustettavalle, lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle osakeyhtiölle. Luovutusvaltuus kattaisi siten Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan sellaisenaan varoineen. Valtioneuvosto valtuuttaisi tämän mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön hoitamaan luovutusjärjestelyt.

3 §. *Luovutuksen ehdot.* Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Luovutus tapahtuisi valtioneuvoston valtuutuksen perusteella erillisellä luovutuskirjalla, jossa luovutettava varallisuus yksilöidään. Luovutus tehtäisiin lain vahvistamisen jälkeen 8 §:n 2 momentin mukaisesti ja tulisi voimaan lain voimaantulon kanssa samanaikaisesti. Valtioneuvosto määräisi myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan. Luovutus tehtäisiin niin sanotun apporttiomaisuuden luovutuksena perustettavaan osakeyhtiöön, mitä vastaan valtio merkitsisi osakeyhtiön kaikki osakkeet.

Pykälän 3 momentin säännös mahdollistaisi valtion lainan vakuudettomuuden.

4 §. *Verotus.* Varainsiirtoverolain (931/1996) 43 §:ssä säädetään liiketoimintasiirron yhteydessä toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle tapahtuvan kiinteistön tai arvopaperin luovutuksen verovapaudesta. Verohallinto myöntää verovapauden hakemuksesta. Kun 1 §:ssä tarkoitettussa yhtiöittämisessä olisi kyse elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (360/1968) tarkoitettua liiketoimintasiirrosta, varainsiirtoverolain 43 §:n mukainen verovapaus soveltuisi vastaavasti. Hakemusmenettelyä ei kuitenkaan ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, minkä vuoksi pykälän 1 momenttiin otettaisiin säännös 1 §:ssä tarkoitettujen luovutusten yhteydessä tapahtuvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusten verovapaudesta.

Yhtiöittäminen vastaisi järjestelynä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:ssä tarkoitettua liiketoimintasiirtoa. Osakeyhtiön liiketoimintasiirto voidaan toteuttaa lainkohdassa mainituin edellytyksin ja jatkuvuusperiaatetta noudattaen ilman välittämiä tuloveroveroseuraamuksia. Keskusverolautakunta on antanut ennakkoratkaisun n:o 59/1999, joka koskee valtion liikelaitoksen liiketoimintakokonaisuuden apporttisiirtoa. Ratkaisun mukaan myös valtion liikelaitoksen toteuttamaan siirtoon voitiin soveltaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:n liiketoimintasiirtoa koskevia säännöksiä edellyttäen, että järjestely tehdään mainitussa lainkohdassa säädetyt edellytykset täyttyen. Pykälän 2 momentissa olisi selventävänä säännöksenä viittaus elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:n soveltamisesta yhtiöittämiseen.

5 §. *Vastuu sitoumuksista.* Pykälän 1 momentin mukaisesti perustettava osakeyhtiö ottaisi vastatakseen Merenkululaitoksen tekemistä sellaisista laina-, takaus-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista sitoumuksista, joihin Merenkululaitos on toimintansa aikana sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja liiketoimintaa. Osakeyhtiö vastaisi kuitenkin vain niistä Merenkululaitoksen velvoitteista, jotka ovat luovutuksen kohteena ja joista Me-

renkukulaitos olisi luovutushetken jälkeenkin vastannut.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion toissijaisen vastuun jatkumisesta. Säännöksellä varmistettaisiin toiminnan ja sopimusten jatkuvuus yhtiöittämisen yhteydessä.

6 §. Toiminnan jatkuvuus hallintoasioissa. Pykälän 1 momentin mukaisesti Merenkululaitoksen osakeyhtiölle luovutettuun omaisuuteen ja liiketoimintaan kohdistuvat oikeutta, etua tai velvollisuutta koskevat hallinto- ja hallintolainkäyttöpäätökset olisivat voimassa siten, että ne kohdistuvat Merenkululaitosta koskevilta osin perustettavaan osakeyhtiöön ilman eri päätöstä. Yhtiöittämisen jälkeen perustettava osakeyhtiö olisi siten samassa asemassa kuin Merenkululaitos olisi ollut.

Pykälän 2 momentin mukaan vireillä olevissa hallintoasioissa osakeyhtiö tulisi hallinto- ja hallintolainkäyttömenettelyssä Merenkululaitoksen sijaan ilman eri päätöstä. Momentin mukaan hallinto- ja hallintolainkäyttöllinen jatkuvuus olisi selvyiden vuoksi turvattu myös vireillä olevissa asioissa.

7 §. Henkilöstön asema. Pykälässä olisi säännökset henkilöstön asemasta osakeyhtiön perustamisen yhteydessä. Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan työsuhteinen henkilöstö siirtyisi ja virkasuhteinen henkilöstö otettaisiin perustettavan osakeyhtiön palvelukseen työsuhteeseen yhtiön perustamisesta lukien.

Määräaikainen virka- ja työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyisi tai otettaisiin määräaikansa osoittamaksi ajaksi yhtiön palvelukseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Pykälän 2 momentin mukaan työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitetaan. Virkasuhteisten henkilöiden palvelussuhde muuttuisi yhtiöittämislailla työsuhteeksi. Yhtiöittäminen ei sinänsä vaikuttaisi henkilöstön määrään tai mahdollisiin sopeuttamistoimiin.

Pykälän 3 momentin mukaan Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan virat lakkaavat

ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista. Virkojen lakkaaminen ja virkasuhteiden päättyminen ei edellyttäisi suostumusta.

8 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto voisi ryhtyä valmistellakseen osakeyhtiön perustamista. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2010 alusta.

Lisäksi pykälään ehdotetaan säännökset toimenpiteistä, joihin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Merenkululaitoksessa tulisi voida tehdä tarpeellisia valmisteluja ja järjestelyjä jo ennen lain voimaantuloa. Vastaavasti valtioneuvosto voisi syksyllä 2009 tehdä päätöksen yhtiön perustamisesta, merkitä yhtiön osakkeet, määrätä luovutettavan omaisuuden arvon, määrätä luovutuksen ehdoista ja muista järjestelyistä. Selvyiden vuoksi todettaisiin, että ennen lain voimaantuloa tehtävään luovutukseen sovellettaisiin myös 4 §:ssä säädettyä verovapautta.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

3 Säättämisjärjestys

Ehdotuksen tarkoituksena on siirtää Merenkululaitoksen tuotantotoiminta toiminta perustettavalle osakeyhtiölle. Laissa säädettäisiin erityisesti liikelaitoksen sitoumuksien jatkuvuudesta, valtion toissijaisesta vastuusta sekä henkilöstön asemasta suhteessa uuteen osakeyhtiöön. Säädettyt oikeudet vastaavat liikelaitoksen velvoitteita suhteessa näihin asianosaisiin.

Ehdotusta valmisteltaessa on edellä esitetyn perusteiden katsottu, että laki voidaan säätää tavallisena lakina.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöiksi**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Perustettava osakeyhtiö

Merenkululaitoksen tuotantotoiminta siirretään perustettavalle osakeyhtiölle. Valtio merkitsee osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet.

Yhtiön toimialana on vesiväylien hoito, kanavien käyttö ja kunnossapito, ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät, vesirakentaminen, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut, merenmittaus sekä muut vesiväyliin ja vesirakentamiseen liittyvät tehtävät. Yhtiö voi harjoittaa toimintaa Suomessa ja ulkomailla.

2 §

Luovutusvaltuutus

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan hallinnassa oleva omaisuus, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminta 1 §:n 1 momentissa tarkoitetulle osakeyhtiölle.

3 §

Luovutuksen ehdot

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto määrää myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Valtioneuvosto määrää, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan.

Valtion laina yhtiölle voi olla vakuudeton pääomamäärään saakka, joka vastaa valtion

lainaa Varustamoliikelaitoksen omaisuudesta luovutusajankohtana.

4 §

Verotus

Osakeyhtiö ei ole velvollinen suorittamaan varainsiirtoveroa kiinteistön tai arvopaperin luovutuksesta 2 §:ssä tarkoitetun luovutuksen yhteydessä

Tuloverotuksessa noudatetaan soveltuvin osin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 d §:ssä tarkoitettua liiketoimintasiirtoa koskevia säännöksiä.

5 §

Vastuu sitoumuksista

Osakeyhtiö vastaa laina-, takaus-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista sitoumuksista, joihin Merenkululaitoksen tuotantotoiminta on toimintansa aikana sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja liiketoimintaa.

Valtion toissijainen vastuu Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan sitoumuksista jää voimaan.

6 §

Toiminnan jatkuvuus hallintoasioissa

Merenkululaitoksen osakeyhtiölle luovutettuun omaisuuteen ja liiketoimintaan kohdistuvat oikeutta, etua tai velvollisuutta koskevat hallinto- ja hallintolainkäyttöpäätökset ovat voimassa siten, että ne kohdistuvat luovutettavaa omaisuutta ja liiketoimintaa koskevilta osin perustettavaan osakeyhtiöön ilman eri päätöstä.

Vireillä olevissa hallintoasioissa osakeyhtiö tulee hallinto- ja hallintolainkäyttömenetelyssä Merenkululaitoksen sijaan ilman eri päätöstä.

7 §

Henkilöstön asema

Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan palveluksessa tämän lain voimaan tullessa oleva työsuhteinen henkilöstö siirtyy ja virkasuhteinen henkilöstö otetaan osakeyhtiön palvelukseen työsuhteeseen. Määrääjäksi Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan palvelukseen otetut henkilöt siirtyvät tai otetaan osakeyhtiön palvelukseen vastaavaksi määrääjäksi.

Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin yhtiössä sovelletaan mitä laissa säädetään tai

sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työ-sopimuksessa sovitaan.

Osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien Merenkululaitoksen virkamiesten virat lakkaavat tämän lain tullessa voimaan. Viran laka-tessa virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-teisiin. Valtioneuvosto voi tehdä ennen lain voimaantuloa 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja toi-menpiteitä, joihin sovelletaan myös 4 §:ää.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenneministeri *Anu Vehviläinen*